

УДК 331

УТОЧНЕННЯ ОСНОВНОГО ЗАКОНУ ЕКОНОМІКИ

*Пахомова Л. В., асистент
lyudakada@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В історії економіки мабуть не існує більш такого суперечливого, спірного і навіть драматичного прикладу розуміння основного сенсу самої економіки, її основного закону, в якому самим різним засобом визначається основне – предмет економіки.

При цьому встановлений такий історичний факт: у самому початку не було навіть самого терміну «Економіка». Так, у [1, стор. 181-191] відмічається, що «...господарська діяльність була єдиним цілим; не було відокремлення такої її важливої частини як економіка».

Більш того, до останнього часу вважалось, що вперше термін і поняття «економіка», а значить і її предмет, як багатство, цінність для споживача, ввів Ксенофонт. Однак поглиблений аналіз історії економіки свідчить, що ще раніше видатний вчений і практичний менеджер давньої Індії брахман і радник царя Каутілья у своєму знаменному трактаті «Артхашастра» прийшов до висновку, що «вартість визначається витратами праці» [1, стор. 181-191]. Це був погляд на виникнення джерела вартості зі точки зору виробника.

Аристотель на відміну від Каутілья не дійшов до розуміння, що вартість визначається витратами праці. Він вводить поняття вартість зі точки зору споживача, тобто вводить споживчу вартість. Однак, споживчу вартість він визначає як вартість, яка споживається у натуральному господарстві. Тобто, він сам того не зрозумівши, фактично цим визначає споживчу вартість як трудову вартість, тому що, щоб щось споживати, спочатку необхідне виробити, здійснити витрати праці.

І у результаті майбутні покоління економістів були вкрай заплутані у розумінні основного закону економіки, у визначенні її предмету. Так, Адам Сміт фактично вторинно після Каутілья і Ксенофонта відкриває основний закон вартості – вартість визначається тільки витратами праці. Але й навіть після цього такий видатний економіст Давид Рікардо спробує спростувати думку Адама Сміта і стверджує, що вартість визначається не тільки витратами праці, але й потребами споживача. Тобто, Давид Рікардо знову після Аристотеля

вводить термін «споживча вартість», але зовсім з іншим сенсом ніж споживча вартість Аристотеля – це вартість потреб. Далі, пізніше, особливим прихильником думки Рікардо стає Джон Мілль.

І така думка існує навіть в окремих сучасних видатних економістів. Спростування цієї помилкової думки про існування споживчої (правильніше – потребницької вартості) було зроблене зовсім недавно [2, стор. 13-20].

Крім вказаних помилок й досі в окремих джерелах можливе виявити просто «науково-фантастичну» точку зору ще радянських політекономів, що предметом економіки є виробничі відносини, та ще й зі посиланням при цьому на К. Маркса (парадокс у тому, що саме Маркс ніколи не стверджував, що предметом економіки є виробничі відносини).

Західні економісти ніколи не признавали це хибне уявлення економіки радянських економістів. Тому здавалося б вже остаточно встановитиме основний закон економіки у такої формі: «Економіка – це організація вартості, це – організація витрат праці». Однак, автор вважає, що й це визначення економіки має недолік. Справа в тому, що практика свідчить, що існують випадки, коли витрати праці не приводять до створення вартості. Тому *метою* доповіді і стало визначення аргументу про усунення цього недоліку.

Автор вважає, що це зробити зовсім не важко. І дійсно реальна практика підтверджує існування такого явища, як виробництво бракованої продукції, тобто, дійсно існують витрати праці, які не ведуть до створення вартості.

Висновок. Тому, на думку автора необхідна корекція основного закону вартості. При цьому необхідне лише невелика новітність – додавання всього лише одного терміну у існуючому досі основному закону вартості: «Вартість визначається не будь-якими витратами праці, але витратами тільки *продуктивної, результативної, ефективної, корисної* праці».

Автор переконаний в тому, що впровадження цієї новітності у професійну підготовку фахівців без сумніву сприятиме підвищенню якості їх знань і ефективності їх майбутньої менеджерської діяльності.

Література:

1. Бабайлов В. К. Калгулова Р.Ж. Історія економіки – основні аспекти першого етапу. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. 2023. № 2 (31). С. 181-191.

2. Бабайлов, В. К. Джерело утворення вартості: момент істини / В. Бабайлов, Д. Приходько // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – № 2 (23) – 2019. – Харків: Стиль - Издат, 2019. – С. 13 – 20.

УДК 378.37

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ

*Погорєлова Т. О., доцент,
tatapogo87@gmail.com*

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

Німецька система вищої освіти складається з трьох типів закладів: університети, університети прикладних наук та університети мистецтва і музики [1]. Зараз у Німеччині налічується 390 університетів, з них 120 є університетами, 213 є університетами прикладних наук і 57 є університетами мистецтва і музики. В університетах навчається близько 2,9 мільйона студентів (дані за зимовий семестр 2021/2022) і кількість студентів постійно зростає.

Незважаючи на збільшення кількості приватних вищих навчальних закладів, державні вищі навчальні заклади залишаються очевидною більшістю. Існує 240 державних вищих навчальних закладів у порівнянні із 150 приватними [2]. Це часто невеликі установи, які пропонують обмежене коло предметів, таких як: бізнес-адміністрування, медіа-дослідження, дизайн. Вони пропонують широкий спектр навчальних програм, таких як заочне або дистанційне навчання та навчання під час роботи. Приблизно 90 відсотків усіх студентів Німеччини вступають до державного вищого навчального закладу.

Завдяки федеральному устрою в Німеччині, відповідальність за освіту, включаючи вищу освіту, в цілому лежить на шістнадцяти федеральних землях, які мають власні закони, що регулюють вищу освіту. Держава відповідає за основне фінансування та організацію вищих навчальних закладів. Таким чином, фактична структура та організація різних систем вищої освіти можуть відрізнятися від землі до землі. Структури управління вищими навчальними закладами різняться, як і правила, що регулюють акредитацію нових освітніх програм.